

Development of Learning Outcomes based on Learning and Evaluation Redesigned using Standardized Patient in Simulation-Based Learning (SBL) in Mental Health and Psychiatric Nursing Courses

Winai Robkob ^{1*} Sriprapai Inchaihep^{*}, Woraporn Thinwang^{*}

(Received: February 6, 2022, Revised: April 21, 2022, Accepted: May 10, 2022)

Abstract

The purpose of this research is to redesign Simulation-Based Learning (SBL) using standardized patients to learning outcomes in mental health and psychiatric nursing courses. 160 participants who were second year nursing students participated in this study. The questionnaire was divided into four parts: Background information, the redesign SBL, instrumental-related learning outcome assessment, and instrumental-related the evaluation of learning efficiency verified by three peer reviewers. Descriptive statistics were carried out to assess number of participants, percentages, averages as well as standard deviation.

The redesign of SBL using standardized patient included the crucial component of learning management in promoting interactive, motivative, and critical learnings. The SBL besides consisted of the evaluation process in developing feed-up-back-forward throughout learning outcome assessment in the core nursing curriculums. The overall domain of learning outcomes was high (Mean= 3.09, S.D. = 0.20), with the ethical and moral domain at the highest level (Mean = 4.00, S.D. = 0.00). The average scores for knowledge and learning outcomes related to interpersonal skill and responsibility domains were both high (Mean= 3.01, S.D. = 0.43) and (Mean= 3.00, S.D. = 0.24).

The results showed the effectiveness of the redesign SBL using standardized patient model tended to promote learning outcomes and management in mental health and psychiatric nursing courses. Integrating and developing the redesign SBL into nursing theories or practicums noticed as an appropriate and effective plan in developing nursing students' competency and practice.

Keywords: Learning and Evaluation Redesigned; Simulation Standardized patients Mental health nursing; Learning Outcomes

* Nurse Instructor, Boromarajonani College of Nursing Lampang, Faculty of Nursing, Praboromarajchanok Institute, Ministry of Public Health

¹Corresponding author: winai59@gmail.com Tel 0946651618

การพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริง ต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช

วินัย รอบคอบ^{1*}, ศรีประไพ อินทร์ชัยเทพ*, วรภรณ์ ทินวัง*

(วันที่รับบทความ : 6 กุมภาพันธ์ 2565 , วันแก้ไขบทความ: 21 เมษายน 2565, วันที่รับบทความ: 10 พฤษภาคม 2565)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ใช้สถานการณ์เสมือนจริง และศึกษาผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้ที่ใช้สถานการณ์เสมือนจริง ในรายวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2 จำนวน 160 คน เครื่องมือในการวิจัย มี 4 ส่วน คือ 1) ข้อมูลส่วนบุคคล 2) รูปแบบการเรียนรู้ท่ามกลางความปกติใหม่เพื่อส่งเสริมผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช 3) เครื่องมือประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ 4) เครื่องมือประเมินประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ เครื่องมือผ่านการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา คือ จำนวน, ร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบจัดการเรียนรู้โดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริงมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ครอบคลุมการเรียนรู้ผ่านกระบวนการปฏิสัมพันธ์, การเสริมสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ และการสะท้อนคิดอย่างใคร่ครวญ รวมทั้งกระบวนการประเมินผลการเรียนรู้ที่ครอบคลุมการประเมินผลเพื่อพัฒนาใช้กระบวนการ Feed-up-back-forward และการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามผลลัพธ์การเรียนรู้ที่หลักสูตรกำหนด

ผลลัพธ์การเรียนรู้ทุกด้านมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (Mean = 3.09, S.D. = 0.20) โดยผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (Mean = 4.00, S.D. = 0.00) รองลงมาคือผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านความรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (Mean = 3.01, S.D. = 0.43) และด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (Mean = 3.00, S.D. = 0.24) ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ การพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริง เป็นรูปแบบที่ส่งเสริมผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวชที่มีประสิทธิภาพ ควรส่งเสริมให้ใช้การพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริงในหน่วยการเรียนรู้อื่น ๆ และทุกรายวิชาหมวดวิชาชีพทางการพยาบาลเพื่อส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษาในการจัดการเรียนการสอน และสามารถปฏิบัติการพยาบาลในสถานการณ์จริงต่อไป

คำสำคัญ: การพัฒนาการเรียนการสอน; ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริง; ผลลัพธ์การเรียนรู้

* อาจารย์พยาบาล,วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครลำปาง คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข

¹ผู้ประพันธ์บทความ winai59@gmail.com โทร 0946651618

บทนำ

การจัดการศึกษาวิชาชีพการพยาบาลในปัจจุบันส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การแก้ปัญหาการสื่อสาร และการทำงานร่วมกัน รวมทั้งมีความรู้ที่สอดคล้องตามมาตรฐานจริยธรรมของวิชาชีพพยาบาล (Resource & Guide, 2008) โดยการพยาบาลมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาให้ทันต่อวิกฤตการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้สอดคล้องกับผู้ที่รับบริการมีความแตกต่างหลากหลาย มีภาวะสุขภาพที่ซับซ้อนรุนแรง หรือโรคอุบัติใหม่ ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ต้องปรับการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมผู้เรียนให้สามารถตระหนักรู้และเข้าใจตนเอง สร้างการเรียนรู้ และกรอบอ้างอิงใหม่ ที่ถูกต้องและสร้างสรรค์ เพื่อนำไปสู่การให้การพยาบาลได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งแนวโน้มการจัดการศึกษาพยาบาลยังมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานร่วมกับทีมสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Prajankett, 2014) แนวทางที่จะนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาพยาบาลได้อย่างชัดเจนคือการเรียนรู้ภาคปฏิบัติ ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของการศึกษาพยาบาล เพราะทำให้นักศึกษาพยาบาล มีการประยุกต์ใช้ความรู้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์จริงได้ ผึกฝนทักษะ และได้พัฒนาเจตคติต่อการให้การพยาบาลได้อย่างสมบูรณ์ นักศึกษาจะต้องบูรณาการความรู้ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ได้แก่ปัญหาตามสถานการณ์จริง ซึ่งการศึกษาพยาบาลจำเป็นต้องมุ่งพัฒนาบัณฑิตพยาบาลให้มีทักษะที่จำเป็นในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง โดยการพัฒนาระบบการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่นำไปสู่การเรียนรู้สิ่งใหม่ แนวคิดสำคัญที่ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนานักศึกษาพยาบาลตามที่หลักสูตรกำหนดคือ Transformative Education ที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ด้วยสถานการณ์จำลอง (Simulation-based learning: SBL) ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีความสำคัญที่ทำให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามที่หลักสูตรกำหนดของรายวิชาและชั้นปีที่เน้นการจัดประสบการณ์ช่วยส่งเสริมความสามารถในการประยุกต์เชื่อมโยงความรู้ทางทฤษฎีไปสู่วิชาการฝึกภาคปฏิบัติการพยาบาลในคลินิก รวมทั้งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ เข้าใจตนเอง และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข (Panich, 2016)

การจัดการเรียนรู้ด้วยสถานการณ์เสมือนจริง (Simulation-based learning: SBL) เป็นการจัดการเรียนรู้ผ่านสถานการณ์จำลอง เป็นวิธีการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ใกล้เคียงกับสถานการณ์จริงและทำให้เรียนรู้ทักษะการปฏิบัติพยาบาลในสถานการณ์ที่ช่วยส่งเสริมสมรรถนะด้านความรู้ ทักษะพิสัย และจิตพิสัย ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ในภาพสภาพแวดล้อมที่จัดขึ้นเสมือนอยู่ในสถานการณ์จริง รวมทั้งสร้างโอกาสให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์สถานการณ์ และการตัดสินใจแก้ปัญหาให้กับผู้ป่วยเสมือนจริงมากที่สุด ช่วยให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติการพยาบาลในสถานการณ์การเรียนรู้ที่ปลอดภัย ส่งเสริมให้สร้างความคิดแบบรวบยอดจากประสบการณ์ที่ได้รับและสามารถนำไปต่อยอดในการดูแลผู้ป่วยจริงในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจมีความแตกต่างและซับซ้อนทางคลินิก รวมทั้งมีการสรุปหลักการหรือแนวคิดที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ที่สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ (learning outcome) (Norkaeo, 2015; Riley, 2016)

นอกจากนี้การเรียนรู้ในสถานการณ์จริงที่หลากหลายและซับซ้อนจะทำให้เกิดการสร้างความรู้ใหม่ และเปลี่ยนแปลงมุมมองจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาพยาบาลให้มีทักษะจำเป็นในการประกอบวิชาชีพพยาบาลและทักษะจำเป็นในศตวรรษที่ 21 (Inchaithep, 2019) ซึ่งการจัดการเรียนรู้ที่ใช้สถานการณ์เสมือนจริง (Simulation-based learning: SBL) รวมทั้งการใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในการศึกษาพยาบาลเพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกฝนทักษะด้านต่าง ๆ ให้มีความชำนาญก่อนที่จะขึ้นปฏิบัติงานจริงบนหอผู้ป่วย ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และส่งเสริมทักษะทางการพยาบาลจากการที่ได้รับการฝึกกับผู้ป่วยมาตรฐาน (standardize patient) ซึ่งเป็นผู้ป่วยจำลองที่ได้รับการฝึกฝนให้เป็นผู้ป่วยตามบทบาทที่ได้รับซึ่งการที่ได้มีการปฏิสัมพันธ์จะทำให้เกิดทักษะต่าง ๆ ที่หลากหลาย (Suwankiri et al., 2016) การจัดการเรียนรู้ที่ใช้สถานการณ์เสมือนจริง จึงเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้ผู้เรียนได้แสดงบทบาทตามสถานการณ์ที่กำหนดขึ้น ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกบทบาทการให้การพยาบาล (Klipfel et al., 2014) ฝึกการปฏิบัติทักษะการพยาบาล การมีปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารในสถานการณ์ที่มีสภาพคล้ายความเป็นจริง (Foronda et al., 2014) รวมทั้งผู้เรียนยังได้รับประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วยตามสถานการณ์เสมือนจริงแบบองค์รวม และส่งเสริมให้เรียนรู้การแก้ไขปัญหา และตัดสินใจเชิงคลินิกอย่างเป็นระบบในการเชื่อมโยงองค์ความรู้สู่ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนที่พัฒนาความมั่นใจในการฝึกภาคปฏิบัติ (Smith & Roehrs, 2009) มีความสอดคล้องจากการศึกษาผลของการใช้การจัดการเรียนรู้ที่ใช้สถานการณ์เสมือนจริงพบว่า สามารถสร้างความมั่นใจให้แก่นักศึกษาได้ (Thanaroj, 2017) และสามารถพัฒนาทักษะปฏิบัติการพยาบาลและทักษะที่ไม่ใช่ปฏิบัติการพยาบาลโดยตรงของผู้เรียนได้ภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างปลอดภัย (Norkaeo et al., 2015) รวมทั้งจากผลการศึกษาที่สำคัญจากการใช้ผู้ป่วยจำลองในสถานการณ์เสมือนจริงสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเป้าหมายที่กำหนดได้ (Maraphen et al., 2019)

สถานการณ์วิกฤติในปัจจุบันที่สำคัญคือการแพร่ระบาดของเชื้อโรคโควิด-19 ที่เป็นอุปสรรคในการเรียนรู้ทำให้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในวิชาชีพการพยาบาลต้องเปลี่ยนไปตามกระแสของการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำรงชีวิตที่เรียกว่า “ชีวิตวิถีใหม่” (New normal) ดังนั้นจึงมีการปรับเปลี่ยนวิธีจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปและส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning outcome) ตามที่หลักสูตรกำหนด (Siriwong, 2020) ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์สาขาการสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวชได้เห็นความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาพยาบาลในการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ จึงได้มีการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริง (Simulation-based learning: SBL) เพื่อส่งเสริมผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่จะพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาพยาบาลในการเรียนรู้ที่ใกล้เคียงกับสถานการณ์จริงทำให้เรียนรู้ทักษะการปฏิบัติพยาบาลในสถานการณ์ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และมีการให้ข้อมูลย้อนกลับ รวมทั้งให้นักศึกษาได้อภิปรายประเด็นที่พบจากประสบการณ์ในการเรียนรู้ (Rattanawimol et al., 2015) โดยการเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์เสมือน

จริง ช่วยให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติการพยาบาลในสถานการณ์การเรียนรู้ที่ปลอดภัย ทำให้พัฒนาผู้เรียนในทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ โดยผ่านกระบวนการโครงงานเกี่ยวกับตนเอง การสนทนาเชิงวิพากษ์ และการสะท้อนคิดอย่างลึกซึ้ง (Karen, 2017) เพื่อการเปลี่ยนแปลงมุมมองและความคิดใหม่ ๆ สามารถเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการดูแลสุขภาพ และมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่การพัฒนาการศึกษาพยาบาลให้มีทักษะจำเป็นในการประกอบวิชาชีพพยาบาลและทักษะจำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่การเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริง เพื่อส่งเสริมผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช
2. เพื่อศึกษาผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการเรียนการสอนโดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริง เพื่อส่งเสริมผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช

ขอบเขตงานวิจัย

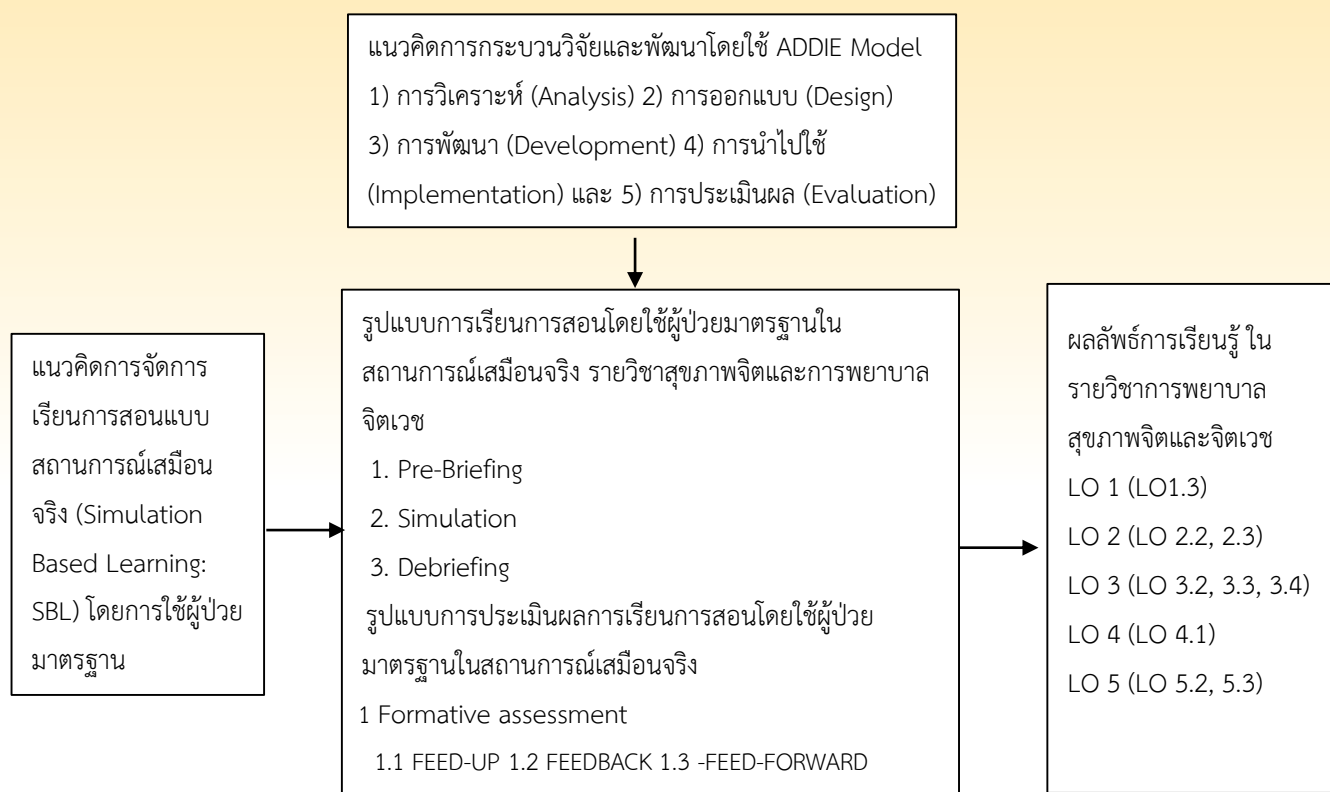
การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขต คือ 1) ด้านเนื้อหาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริง เพื่อส่งเสริมผลลัพธ์การเรียนรู้รายวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช ในหัวข้อการสร้างสัมพันธภาพเพื่อการบำบัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560) 2) ด้านประชากร ได้แก่ นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2 จำนวน 160 คนที่กำลังศึกษาในรายวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560) 3) ด้านพื้นที่ คือ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครลำปาง 4) ด้านระยะเวลาที่ศึกษา คือ ปีการศึกษา 2563 ตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2563 ถึง กรกฎาคม พ.ศ. 2564

กรอบแนวคิดการวิจัย

ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการกระบวนวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed – Methods) โดยอาศัย ADDIE Model ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ตามหลักกระบวนการออกแบบและสื่อสารการศึกษา หรือ ADDIE Instructional Design Model ได้แก่ การวิเคราะห์ (Analysis) การออกแบบ (Design) การพัฒนา (Development) การนำไปใช้ (Implementation) และการประเมินผล (Evaluation) (McGrif & Steven, 2000) และแนวคิดการจัดการเรียนการสอนแบบสถานการณ์เสมือนจริง (Simulation Based Learning: SBL) โดยการใช้ผู้ป่วยมาตรฐาน ซึ่งประกอบด้วย 3 ระยะคือ 1) ขั้นนำหรือขั้นการแนะนำ (Pre-Briefing) 2) ขั้นปฏิบัติใน

สถานการณ์เสมือนจริง(Simulation) และ 3) ขั้นตอนอภิปรายหรือสรุปผลการเรียนรู้ (Debriefing) (Kumkong & Chaikongkiat, 2017) ดังแสดงในภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์

รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริง หมายถึง การจัดการเรียนการสอนรายวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช ในหัวข้อ การสร้างสัมพันธภาพเพื่อการบำบัด ประกอบด้วย การเรียนการสอนที่ใช้ผู้ป่วยมาตรฐานที่แสดงพฤติกรรมตามอาการทางจิตที่ผู้สอนออกแบบไว้ เป็นสื่อกระตุ้นการเรียนรู้ ประกอบด้วย การเรียนการสอน 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นนำหรือขั้นการแนะนำ (Pre-Briefing) ขั้นตอนที่ 2 ขั้นปฏิบัติในสถานการณ์เสมือนจริง (Simulation) และขั้นตอนที่ 3 ขั้นอภิปรายหรือสรุปผลการเรียนรู้ (Debriefing)

ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริง หมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่หรือแสดงตัวว่าเป็นผู้ป่วยจิตเวช ตามที่กำหนดไว้ใน Training material worksheet เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกทักษะการสนทนาเพื่อการบำบัด

ผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช หมายถึง คะแนนที่ได้จากการประเมินความสามารถของนักศึกษาตามผลลัพธ์การเรียนรู้ที่รายวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวชกำหนดไว้ 5 ด้าน

ได้แก่ ด้านที่ 1 คุณธรรมจริยธรรม, ด้านที่ 2 ความรู้, ด้านที่ 3 ทักษะทางปัญญา, ด้านที่ 4 ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านที่ 5 ทักษะการวิเคราะห์ทางตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ประเมินโดยใช้แบบประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ ประกอบด้วย ประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน (formative assessment), ประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียนรู้ (summative evaluation) และ ประเมินประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การวิเคราะห์การจัดการเรียนการสอน (Analysis)

แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผลการจัดการเรียนการสอนในปีการศึกษา 2562 หัวข้อการสร้างสัมพันธ์ภาพเพื่อการบำบัด และอาจารย์ผู้สอนวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช จำนวน 6 คน

เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลผลการจัดการเรียนการสอน ครอบคลุมผลลัพธ์การเรียนรู้ LO1.3, LO 2.2, 2.3, LO 3.2, 3.3, 3.4, LO 4.1, LO 5.2, 5.3 และประเด็นการสนทนากลุ่มประกอบด้วย แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้โดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริง ปัญหาอุปสรรคของการจัดการเรียนการสอน และแนวทางการพัฒนาในปีการศึกษา 2562

วิธีการวิจัย ระยะที่ 1

1.ศึกษาเนื้อหา วิเคราะห์ มคอ. 3 ในรายวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช และแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริง

2.จัดสนทนากลุ่มอาจารย์ผู้สอนวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช จำนวน 6 คน เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ หัวข้อการสนทนาเพื่อการบำบัด

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ระยะที่ 2 การพัฒนาเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริง (Design & Development)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.อาจารย์ผู้สอนวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช จำนวน 6 คน

2.คณะกรรมการวิชาการ และอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร จำนวน 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริง เพื่อส่งเสริมผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช ประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ส่วน ได้แก่

1. แนวทางการเรียนการสอนโดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริง เพื่อส่งเสริมผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนการสอน 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นนำหรือขั้นการแนะนำ (Pre-Briefing) ขั้นตอนที่ 2 ขั้นปฏิบัติในสถานการณ์เสมือนจริง (Simulation) และขั้นตอนที่ 3 ขั้นอภิปรายหรือสรุปผลการเรียนรู้ (Debriefing)

2. แนวทางการประเมินผลการเรียนการสอนโดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริง เพื่อส่งเสริมผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช ประกอบด้วยการประเมินระหว่างเรียน (Formative assessment) และการประเมินผลรวบยอด (Summative assessment)

วิธีการวิจัย ระยะที่ 2

1.ขั้นการออกแบบ (Design)

1.1 นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1 มาร่างแนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริง ออกแบบสื่อการสอน เนื้อหาการเรียนรู้ ใบกิจกรรมการเรียนรู้ และขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน

1.2 กำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล เครื่องมือวัดและประเมินผล และเกณฑ์การประเมินผล ที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนโดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริงและ มคอ.3

2. ขั้นการพัฒนา (Development)

2.1 นำร่างแนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริง และแนวทางการวัดและประเมินผล เข้าประชุมเพื่อร่วมกันวิพากษ์ในที่ประชุมอาจารย์อาจารย์ผู้สอนวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช จำนวน 6 คน และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2.2 นำร่างแนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริง และแนวทางการวัดและประเมินผล ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไข เสนอต่อคณะกรรมการวิชาการ และอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร จำนวน 6 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมของแนวทางการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลโดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริง และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2.3 นำแนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริง และแนวทางการวัดและประเมินผล ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขครั้งที่ 2 มาจัดทำแผนการสอน ใบกิจกรรม และเตรียมผู้ป่วยมาตรฐานให้เป็นไปตาม Training material worksheet ที่กำหนด

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ระยะที่ 3 การศึกษาผลลัพธ์การเรียนรู้โดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริง (Implementation & Evaluation)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครลำปาง สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ชั้นปีที่ 2 จำนวน 160 คนที่กำลังศึกษาในรายวิชาสุขภาพจิต และการพยาบาลจิตเวช หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560) ในปีการศึกษา 2563

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 2 ชุด ได้แก่

ชุดที่ 1 แนวทางการเรียนการสอนโดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริง เพื่อส่งเสริมผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช

ชุดที่ 2 เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลจากการเรียนการสอนโดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริง เพื่อส่งเสริมผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช ประกอบด้วย องค์ประกอบ 4 ส่วนได้แก่

1. ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ และ เพศ

2. เครื่องมือประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ ประกอบด้วย

2.1 เครื่องมือประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน (formative assessment)

1) แบบทดสอบความรู้รายบทผ่าน google classroom, kahoot (ประเมิน LO2)

2) แบบประเมินสะท้อนคิด (ประเมิน LO 1 และ LO 3)

3) แบบประเมินกรณีศึกษา (Analytic rubric score) (ประเมิน LO2, LO3, LO5)

4) แบบประเมินการทำงานเป็นทีม (ประเมิน LO4)

2.2 เครื่องมือประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียนรู้ (summative evaluation)

1) แบบทดสอบความรู้รวบยอดรายวิชา (ประเมิน LO2)

2) แบบประเมินกรณีศึกษา (Analytic rubric score) (ประเมิน LO2, LO3)

3. เครื่องมือประเมินประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย แบบประเมินประสิทธิภาพการสอน รายวิชา และแบบประเมินประสิทธิภาพการสอนของผู้สอนรายบุคคล

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แนวทางการเรียนการสอนโดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริง เพื่อส่งเสริมผลลัพธ์การเรียนรู้ และเครื่องมือประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ ในรายวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช คณะผู้วิจัยนำรูปแบบการเรียนรู้ส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (content validity) ภาษาที่ใช้ ความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของรูปแบบ และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่า 0.8-1.0

วิธีการวิจัย ระยะที่ 3

1. ขั้นการนำไปใช้ (Implementation)

1.1 ปฐมนิเทศนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง โดยชี้แจงแนะนำแผนการเรียนรู้ การใช้เอกสารคู่มือ ใบกิจกรรม และขั้นตอนการเรียนการสอน และประชุมเตรียมผู้สอนเพื่อให้ผู้สอนแต่ละคนจัดการเรียนการสอนในแนวทางเดียวกันและเป็นไปตามแผนการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลกำหนด

1.2 นำแนวทางจัดการเรียนการสอนโดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริง ไปจัดการเรียนการสอนแก่นักศึกษาในหัวข้อการสร้างสัมพันธภาพเพื่อการบำบัด จำนวน 6 ชั่วโมง โดยใช้กิจกรรมการบรรยาย อภิปรายจำนวน 3 ชั่วโมง และการเรียนการสอนในสถานการณ์เสมือนจริง จำนวน 3 ชั่วโมง

2. ขั้นการประเมินผล (Evaluation)

2.1 ระหว่างการจัดการเรียนการสอน การประเมินคุณภาพของแนวทางจัดการเรียนการสอน โดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริง โดยใช้เครื่องมือประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ จำนวน 4 ชุด เพื่อประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน (formative assessment)

2.2 ภายหลังการจัดการเรียนการสอน การประเมินคุณภาพของแนวทางจัดการเรียนการสอน โดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริง โดยใช้เครื่องมือประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ จำนวน 2 ชุด เพื่อตัดสินผลการเรียนรู้ (summative evaluation)

2.3. หลังเสร็จสิ้นการเรียนการสอนประเมินประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยแบบประเมินประสิทธิภาพการสอนรายวิชา และแบบประเมินประสิทธิภาพการสอนของผู้สอนรายบุคคล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลนำมาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน และนำข้อมูลมาประมวลผลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป มีรายละเอียด ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา นำเสนอด้วยจำนวน, ร้อยละ, คะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์มาตรฐานผลการเรียนรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้ในรายวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา คือ จำนวน, ร้อยละ, การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างและจริยธรรมการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านการรับรองด้านจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครลำปาง ได้รับหมายเลขรับรอง E2562-008 ลงวันที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ.2562 และการพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล โดยผู้วิจัยได้แนะนำตัวและชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย ประโยชน์ของการวิจัย วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลและสิทธิในการตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมวิจัย สิทธิในการยุติการเข้าร่วมวิจัยโดยไม่มีผลกระทบใด ๆ ไม่มีการระบุชื่อ นามสกุลของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินดียินยอมให้ความร่วมมือในการทำวิจัยให้ลงนามในเอกสารแสดงความยินยอมเข้าร่วม

โครงการวิจัยจึงจะเริ่มเก็บรวบรวมข้อมูล และภายหลังเสร็จสิ้นทั้งแบบลงชื่อยินยอมและแบบสอบถามจะได้รับการเข้ารหัส เพื่อรักษาความลับของกลุ่มตัวอย่างและนำมาใช้ประโยชน์ในทางวิชาการเท่านั้น การวิจัยนี้ผ่านการรับรองจาก คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครลำปาง

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาการพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริง เพื่อส่งเสริมผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช นำเสนอตามวัตถุประสงค์การวิจัย มีดังนี้

1. ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริง
ในรายวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การวิเคราะห์การจัดการเรียนการสอน (Analysis) ในปีการศึกษา 2562 หัวข้อการสร้างสัมพันธภาพเพื่อการบำบัด ใช้วิธีการเรียนการสอนแบบบรรยาย ประกอบการวิเคราะห์กรณีศึกษา และการฝึกทักษะการสนทนาเพื่อการบำบัด ซึ่งเป็นกระบวนการที่เน้นเนื้อหาวิชามากกว่าการจัดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และเน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ ผลการประเมินจากนักศึกษาและอาจารย์ผู้สอนพบว่านักศึกษาทุกคนผ่านการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ที่กำหนด โดยนักศึกษามีความรู้ทางทฤษฎี แต่ยังไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้ทางทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติการพยาบาลแก่ผู้ป่วยได้ และไม่สามารถใช้ทักษะการสนทนาเพื่อการบำบัดได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด เมื่อขึ้นฝึกภาคปฏิบัติและต้องสนทนากับผู้ป่วยจริง นักศึกษามีความวิตกกังวล ใช้เทคนิคการสนทนาไม่เหมาะสม และส่งผลต่อการใช้กระบวนการพยาบาลของนักศึกษา ในปีการศึกษา 2564 ควรใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริง มาเพิ่มเติมเพื่อให้นักศึกษาไปฝึกทักษะมากขึ้น ในสถานการณ์ที่หลากหลาย

ระยะที่ 2 การพัฒนาเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริง (Design & Development)

รูปแบบพัฒนาขึ้นจากการวิเคราะห์การจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 ทีมผู้วิจัยจึงพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบสถานการณ์เสมือนจริง (Simulation Based Learning: SBL) โดยการใช้ผู้ป่วยมาตรฐาน (Standardized Patients) มาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาในรายวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช ในหน่วยที่ 2 เรื่อง การสร้างสัมพันธภาพเพื่อการบำบัด จำนวน 6 ชั่วโมง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของรายวิชาและวัตถุประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้ โดยผลของการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริงของนักศึกษาพยาบาล รายวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช มีองค์ประกอบดังแสดงในตารางที่ 1-2

ตารางที่ 1 ตารางการวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีสู่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

แนวคิดทฤษฎี	กิจกรรมการเรียนการสอน
1. Interactive Learning (การเรียนรู้ผ่านกระบวนการปฏิสัมพันธ์) แนวคิด เป็นการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์ เป็นการเน้นสื่อสารแบบสองทางทั้งก่อนการเรียนรู้ ระหว่างการเรียนรู้ และหลังการเรียนรู้ใช้ทั้งบททวนการเรียนรู้ล่วงหน้า เสริมสร้างสภาพแวดล้อมทางการเรียน สนับสนุนผู้เรียนให้มีการเรียนรู้อย่างมีชีวิตชีวา ผู้เรียนสามารถโต้ตอบ และแสดงความคิดเห็นในระหว่างทำกิจกรรม ซึ่งจะเป็แรงจูงใจในการเรียนมีปฏิสัมพันธ์ ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้ช่วยมาตรฐาน	1. การสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนผ่าน Google classroom 3. การสื่อสารในทีมผู้เรียนเพื่อมอบหมายหน้าที่อภิปรายความรู้ และหาข้อสรุปร่วมกัน 4. การฝึกทักษะการสนทนาเพื่อการบำบัดระหว่างผู้เรียนและผู้ช่วยมาตรฐาน 5. การอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน 6. การสรุปความรู้และการทบทวนหลังการเรียนรู้ผ่าน google classroom
2. Motivative Learning (การส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้) แนวคิด การจูงใจ เป็นการสร้างแรงผลักดันแรงกระตุ้น โดยสร้างสิ่งกระตุ้นบุคคลจากสิ่งเร้าเรียกว่าสิ่งจูงใจ ก่อให้เกิดความต้องการนำไปสู่แรงขับภายในที่ทำให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมในทิศทางที่ตรงตามเป้าหมายของการเรียนรู้ บุคคลก็จะเกิดความพยายามสืบเสาะแสวงหาสิ่งที่ต้องการ แนวทางการสร้างสิ่งเร้าแรงจูงใจประกอบด้วย การกระตุ้นให้เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การรับรู้ความสำเร็จ การได้รับการยอมรับนับถือ และการชื่นชมยินดี	1. การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมกันวางแผนการเรียนรู้และมอบหมายหน้าที่ในกลุ่ม 2. การนำเสนอความสำคัญและความจำเป็นในการเรียนรู้หัวข้อการสื่อสารเพื่อการบำบัด 3. การสะท้อนผลการเรียนรู้ เสริมแรง ชื่นชม ทั้งด้านพฤติกรรมการเรียนรู้และเนื้อหาการเรียนรู้ 4. การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ผ่อนคลาย เพื่อให้รู้สึกปลอดภัยในการแสดงความคิดเห็น 5. การนำผู้ช่วยมาตรฐานมาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนเพื่อกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้และเชื่อมโยงสู่ความจำเป็นของการเรียนรู้สู่สถานการณ์จริง

ตารางที่ 1 ตารางการวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีสู่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (ต่อ)

แนวคิดทฤษฎี	กิจกรรมการเรียนการสอน
3. Critical reflective (การสะท้อนคิดอย่างใคร่ครวญ) แนวคิด การสะท้อนคิดอย่างใคร่ครวญ เป็นการไตร่ตรองถึงเหตุผล และความรู้สึกจากมุมมองของตนเองและผู้อื่น ช่วยให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจแยกแยะและอธิบายเกี่ยวกับสถานการณ์ที่ได้เรียนรู้ นำไปสู่ความสามารถในการปรับมุมมองของตนเอง เกิดการวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณในกิจกรรมการพยาบาล รู้ตระหนักในความหมายการกระทำของตนเองและคุณค่าในประสบการณ์ที่เรียนรู้มากขึ้น	1. การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผ่อนคลายให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ 2. การจัดการเรียนรู้ให้ใกล้เคียงสถานการณ์จริงคือจัดผู้ป่วยมาตรฐาน ให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจสถานการณ์จริง 3. การจัดให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนมุมมอง ความคิด และประสบการณ์ กระตุ้นให้ประเมินตนเอง ให้เหตุผลประกอบการประเมินและสะท้อนความรู้สึกในการเรียนรู้

จากการวิเคราะห์กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ในตารางที่ 1 คณะผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบสถานการณ์เสมือนจริง (Simulation Based Learning: SBL) โดยการใช้ผู้ป่วยมาตรฐาน (Standardized Patients) เพื่อส่งเสริมผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เนื้อหาการเรียน การสร้างสัมพันธภาพเพื่อการบำบัด

เวลาที่ใช้ 6 ชั่วโมง

จุดประสงค์การเรียนรู้ทั่วไป

1. เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรมการณ์สนทนาเพื่อการบำบัดที่เคารพในคุณค่า และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
2. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการสนทนาเพื่อการบำบัด และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ โดยใช้องค์ความรู้เกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการบำบัด และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ร่วมกัน เพื่อให้การสนทนาเพื่อการบำบัดแก่ผู้รับบริการ
4. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นและเรียนรู้เกี่ยวกับหลักการการสื่อสาร และใช้เทคนิคการสนทนาเพื่อการบำบัดในการสื่อสารกับผู้ป่วยมาตรฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำงานเป็นทีมในบทบาทผู้นำและสมาชิกในทีมตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ฝึกทักษะการเรียนรู้กับผู้ป่วยมาตรฐานได้

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นเตรียมสอน (Pre-Brief)

1. ผู้สอนมอบหมายการศึกษาข้อมูลผู้ป่วยมาตรฐานด้วยตนเองล่วงหน้าผ่าน google classroom ที่มีการสื่อสารกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน
2. ชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้ให้นักศึกษามีความพร้อมและทำความเข้าใจขอบเขตการเรียนรู้ และกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้เพิ่มเติม เชื่อมโยงความรู้เดิมและความรู้ใหม่เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย
3. ปฐมนิเทศผู้ป่วยมาตรฐาน (Standardized Patients) และทบทวนการแสดงพฤติกรรมให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ใน Training material worksheet

ขั้นสอน (Simulation Activity) ดำเนินสถานการณ์จำลองตามที่ออกแบบไว้ ดังนี้

1. นักศึกษาในแต่ละกลุ่ม ร่วมกันกำหนดบทบาทหน้าที่ผู้ที่จะฝึกสนทนากับผู้ป่วย และผู้สังเกตการณ์ที่ทำการสนทนาของตัวเอง
2. ผู้เรียนฝึกทักษะการสนทนากับผู้ป่วยมาตรฐาน โดยตัวแทนผู้สนทนามีเวลาในการสนทนากับผู้ป่วยไม่เกิน 15 นาที ต่อคน
3. หลังจากสนทนาเสร็จสิ้น นักศึกษาร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการวิเคราะห์สถานการณ์และเทคนิคการสนทนา เป็นเวลา 15 นาที และส่งผลการศึกษารายกลุ่มแก่อาจารย์ประจำกลุ่ม
4. เปลี่ยนกลุ่มไปเรียนรู้กับผู้ป่วยมาตรฐาน จนครบทั้ง 3 ระยะของการสนทนา ตามเวลาที่กำหนดเพื่อให้ นักศึกษาได้ฝึกทักษะกับผู้ป่วยมาตรฐานครบ 3 คน ตามขั้นตอนการเรียนรู้ที่กำหนดในข้อ 1-4

ทั้งนี้ในกระบวนการเรียนการสอน ผู้เรียนสามารถแสดงทักษะการสนทนาเพื่อการบำบัดอย่างอิสระตามการตัดสินใจแก้ไขปัญหาของผู้ป่วยตามที่สถานการณ์กำหนด โดยผู้สอนเป็นผู้สังเกตการณ์ไม่รบกวนหรือขัดจังหวะการสนทนาของผู้เรียน

ขั้นสรุปบทเรียน (Debrief)

1. ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนและผู้ป่วยมาตรฐาน ได้เปิดเผยความรู้สึกที่เกิดขึ้นระหว่างการสนทนาต่อกัน โดยมุ่งเน้นการฟังว่านักศึกษารู้สึกอย่างไรและจำแนกแยกแยะสิ่งที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ เปิดโอกาสและกระตุ้นให้นักศึกษาที่สังเกตการปฏิบัติการพยาบาลของเพื่อนได้สะท้อนความรู้สึกและประสบการณ์ทั้งด้านบวกและด้านลบ
2. ผู้เรียนร่วมอภิปรายผลการสนทนากับผู้ป่วยมาตรฐานในด้านหลักการการสนทนาเพื่อการบำบัด และเทคนิคของการสนทนาเพื่อการบำบัด โดยผู้สอนตั้งคำถามนำกระตุ้นให้ผู้เรียนได้อภิปรายร่วมกันเพื่อสะท้อนการปฏิบัติและเหตุผลของการปฏิบัติของนักศึกษา ช่วยให้นักศึกษาขยายขอบเขตความคิดให้กว้างขึ้น
3. ผู้สอนเสริมแรงผู้เรียน เพิ่มเติมในประเด็นที่ผู้เรียนมีความเข้าใจคลาดเคลื่อน และวิเคราะห์ไม่ครอบคลุม

4. ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนสะท้อนคิดผลการเรียนรู้ ประกอบด้วยการประเมินตนเอง ประโยชน์ของการเรียนรู้ สะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ ความรู้สึกที่เกิดขึ้น และแนวทางการพัฒนาตนเอง

สื่อการเรียนรู้

1. ผู้ป่วยมาตรฐานจำนวน 3 คน แบ่งพฤติกรรมเป็น 3 ระยะของขั้นตอนการสนทนาเพื่อการบำบัด
2. ใบกิจกรรมการเรียนรู้

ตารางที่ 2 รูปแบบการประเมินการเรียนรู้ท่ามกลางความปกติใหม่ เพื่อส่งเสริมผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช

แนวคิดการประเมินการเรียนรู้	กระบวนการประเมินผล
1. Formative assessment มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและความสามารถของนักเรียนระหว่างการเรียนรู้เพื่อนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาผู้เรียนและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน จึงเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่สังเกตความต้องการและความก้าวหน้าของนักเรียนในกระบวนการเรียนรู้ผ่านกระบวนการ Feed-up-back-forward ประกอบด้วย การประเมินก่อนเรียน ขณะเรียน และหลังเรียน โดยเน้นการประเมินขณะนั้น, ให้ข้อมูลที่ชัดเจนเพื่อการพัฒนา, รักษาความเป็น	1. FEED-UP การให้ข้อมูลผู้เรียนเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้สร้างแรงจูงใจ ให้ข้อมูลที่ทำให้เห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน โดยการชี้แจง 1.1 วัตถุประสงค์/เป้าหมาย ของการเรียนรู้โดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐาน 1.2 วิธีการ/กระบวนการในการจัดการเรียนการสอนโดยชี้แจงรายละเอียดใน google classroom ให้นักศึกษาล่วงหน้าและชี้แจงเปิดโอกาสให้ซักถาม 1.3. สื่อ/แหล่งเรียนรู้ ใบงานและสถานการณ์ให้นักศึกษาได้เตรียมตัวและวางแผนในการทำงานเป็นทีมร่วมกับเพื่อน 1.4 ชี้แจงการวัดและประเมินให้ทราบ 1.5 ชี้แจงกฎและกติการะหว่างเรียนให้ทราบ

ตารางที่ 2 รูปแบบการประเมินการเรียนรู้ท่ามกลางความปกติใหม่ เพื่อส่งเสริมผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชา สุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช (ต่อ)

แนวคิดการประเมินการเรียนรู้	กระบวนการประเมินผล
ส่วนตัว และให้ข้อมูลเชิงบวกเพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจ	2. FEEDBACK ให้ข้อมูลผู้เรียนเกี่ยวกับ 2.1 ผลการเรียนรู้ ระหว่างเรียน นักศึกษาได้วิเคราะห์การ สร้างสัมพันธภาพเพื่อการบำบัด เทคนิคการสนทนาที่เพื่อนใช้กับผู้ป่วยเสมือน 2.2 คุณภาพการเรียนรู้ หลังเสร็จสิ้นการสนทนานักศึกษาได้วิเคราะห์การ สร้างสัมพันธภาพเพื่อการบำบัดร่วมกันในกลุ่มกับเพื่อน ผู้ป่วยเสมือนและอาจารย์ 2.3 จุดเด่น-จุดที่ควรพัฒนาหลังวิเคราะห์ร่วมกันในกลุ่ม นักศึกษาได้ประเมินตนเอง และประเมินเพื่อนที่เป็นตัวแทนกลุ่มในการ สร้างสัมพันธภาพ และวิเคราะห์ประเด็นที่ยังไม่สมบูรณ์และสิ่งที่ต้องปรับปรุงพัฒนาและบันทึกข้อมูลในใบงาน 2.4 ครูใช้วิธีในการพัฒนา ด้วยการสื่อสารเชิงบวก เพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ 3. FEED-FORWARD ให้ข้อมูลต่อยอดในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองในอนาคต ในเรื่อง 3.1 แหล่งการเรียนรู้ 3.2 วิธีการเรียนรู้ด้วยการเสริมพลังในการเรียนรู้ ผักผ่นพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
2. Summative assessment เป็นการประเมิน ที่มุ่งเน้นไปที่ผลลัพธ์ตามเป้าหมายของการเรียนรู้ จุดประสงค์คือเพื่อตรวจสอบผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน กล่าวคือพวกเขาได้เรียนรู้ตามเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนดในระดับใด	1. การทดสอบความรู้รวบยอดรายวิชา ด้วยการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ในมาตรฐานการเรียนรู้ด้านความรู้ (LO2) ตามตารางวิเคราะห์ข้อสอบที่กำหนดไว้ในรายละเอียดของรายวิชา (Course Specification) 2. การวิเคราะห์การสร้างความสัมพันธ์ภาพเพื่อการบำบัด เป็นการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ด้านอื่น ๆ ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม (LO1) ด้านทักษะทางปัญญา (LO3) ด้านการทำงานเป็นทีม (LO4) และด้านทักษะการสื่อสาร (LO5) ตามสัดส่วนที่กำหนดไว้ในตารางวิเคราะห์หลักสูตรที่กำหนดไว้ในรายละเอียดของรายวิชา (Course Specification)

2. ผลการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริงในรายวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช

เป็นผลการศึกษาระยะที่ 3 คือการนำรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริงไปปฏิบัติ และประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ (Implementation & Evaluation) ดังนี้

2.1.มาตรฐานผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้ในรายวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวชในหัวข้อ การสร้างสัมพันธภาพเพื่อการบำบัด พบว่า ผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning outcome : LO) ที่กำหนดได้แก่ LO 1.3, 2.2, 2.3, 3.2, 3.3, 3.4, 4.2, 5.2 และ 5.3 พบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ย (Mean) เท่ากับ 3.09 (จากคะแนนเต็ม 4), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.20 โดยผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านที่ 1 คุณธรรมจริยธรรมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (Mean = 4.00, S.D. = 0.00) รองลงมา ผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านที่ 2 ความรู้ มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก (Mean = 3.01, S.D. = 0.43) และด้านที่ 4 ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก (Mean = 3.00, S.D. = 0.24) โดยผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning outcome : LO) ทุกด้านมีคะแนนเฉลี่ยมากกว่า 2.41 (เป็นเกณฑ์ผ่านที่กำหนดในผลลัพธ์การเรียนรู้) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้ในรายวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช

มาตรฐานผลลัพธ์การเรียนรู้	Mean	S.D.	ระดับ
ด้านที่ 1 คุณธรรมจริยธรรม	4.00	0.00	มากที่สุด
LO 1.3 เคารพในคุณค่า และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์			
ด้านที่ 2 ความรู้	3.01	0.43	มาก
LO 2.2 มีความรู้และความเข้าใจในสาระสำคัญของศาสตร์ทางวิชาชีพการพยาบาล ระบบสุขภาพ และปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและระบบสุขภาพ			
LO 2.3 มีความรู้ ความเข้าใจในวัฒนธรรม สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงของประเทศ และสังคมโลกที่มีผลกระทบต่อภาวะสุขภาพและประชาชน			
ด้านที่ 3 ทักษะทางปัญญา	2.50	0.55	มาก
LO 3.2 สามารถสืบค้นและวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย			
LO 3.3 สามารถนำข้อมูลและหลักฐานไปใช้			
LO 3.4 สามารถคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ โดยใช้องค์ความรู้ทางวิชาชีพและที่เกี่ยวข้องรวมทั้งใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ปลอดภัยและมีคุณภาพ ในการให้การพยาบาล			

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้ในรายวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช (ต่อ)

มาตรฐานผลลัพธ์การเรียนรู้	Mean	S.D.	ระดับ
ด้านที่ 4 ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ LO 4.1 ทำงานเป็นทีมในบทบาทผู้นำและสมาชิกทีมในทีมการพยาบาล ทีมสุขภาพ และทีมในชุมชนของระบบบริการสาธารณสุขทุกระดับและในบริบทหรือสถานการณ์ที่แตกต่างกัน	3.00	0.24	มาก
ด้านที่ 5 ทักษะการวิเคราะห์ทางตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ LO 5.2 สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการพยาบาล LO 5.3 สามารถใช้ภาษาไทย และภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ	2.97	0.39	มาก
รวมผลลัพธ์การเรียนรู้ในทุกด้าน	3.09	0.20	มาก

2.2 ผลการสะท้อนคิดการเรียนรู้

จากการสนทนากลุ่ม (Focus group) นักศึกษา สรุปข้อมูลได้ดังนี้

1. **ทัศนคติที่นักศึกษามีต่อผู้ป่วยจิตเวช** นักศึกษาส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อผู้ป่วยจิตเวช การได้เห็นพฤติกรรมของผู้ป่วยมาตรฐาน ทำให้นักศึกษารู้สึกอยากช่วยเหลือผู้ป่วย การสนทนาเพื่อการบำบัดและชักประวัติอาการวิथाทางจิตเวช ที่นักศึกษาสามารถสอบถามข้อมูลได้ตามต้องการทำให้นักศึกษาเกิดทัศนคติที่ดีต่อผู้ป่วยจิตเวชและยอมรับพฤติกรรมของผู้ป่วยจิตเวชมากขึ้น

2. **การประเมินการเรียนรู้ของตนเอง** นักศึกษาส่วนใหญ่ประเมินความพร้อมของตนเองอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำก่อนการเรียนการสอน โดยประเด็นที่ทำหายตนเองหรือประเด็นที่นักศึกษาคิดว่าตนเองยังมีความรู้ไม่เพียงพอ ในการสนทนากับผู้ป่วยมาตรฐาน ทำให้การเลือกใช้เทคนิคการสนทนา หรือบทสนทนาที่สอดคล้องกับการใช้เทคนิคการสื่อสารไม่เหมาะสม แต่ภายหลังจากการเรียนการสอนเสร็จสิ้นนักศึกษาให้ข้อมูลว่ามีความรู้ความเข้าใจมากขึ้นและมีความพร้อมในการสนทนากับผู้ป่วยจริงมากขึ้น

3. **วิธีการเรียนรู้** นักศึกษาให้ข้อมูลว่าวิธีการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของตนเองได้แก่การเตรียมตัวให้มากขึ้น ทบทวนการใช้เทคนิคการสนทนาที่เหมาะสมแก่ผู้ป่วยแต่ละราย และวิเคราะห์ตนเอง รวมทั้งตระหนักรู้ในตนเองก่อนจะไปสนทนากับผู้ป่วย พยายามทำความเข้าใจสิ่งที่กำลังเผชิญ นอกจากนี้การเรียนรู้จากการ

อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหลังการฝึกทักษะและการสรุปความรู้จากผู้สอนยังเป็นกระบวนการสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. แนวทางการนำผลการเรียนรู้ไปใช้ประโยชน์

4.1 ปรับใช้กับการฝึกปฏิบัติจริงบนหอผู้ป่วยจิตเวช และวิธีการรับมือและการเตรียมตัวที่ครอบคลุมในการใช้เทคนิคการสนทนาทุกขั้นตอน รวมทั้งสามารถนำสิ่งที่ผิดพลาดไปปรับปรุงและนำสิ่งที่ดีไปเสริมและพัฒนาความรู้ให้มากกว่าเดิมในการนำไปใช้สนทนากับผู้ป่วยจิตเวชที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

4.2 นำการเรียนรู้โดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในรายวิชาทางการพยาบาลอื่น ๆ รวมทั้งให้เวลาในการทำกิจกรรมมากขึ้น

4.3 ก่อนขึ้นฝึกวิชาปฏิบัติควรมีการเตรียมความพร้อมในการเข้าห้อง simulation หรือฝึกทักษะในการสนทนากับผู้ป่วยเสมือนจริง เพื่อให้เกิดความมั่นใจการสนทนาเพื่อการบำบัดเพิ่มมากขึ้น

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา คณะผู้วิจัยอภิปรายการพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริง เพื่อส่งเสริมผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช ได้แก่

1. การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริง เพื่อส่งเสริมผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช ได้นำแนวคิดกระบวนการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed – Methods) โดยอาศัย ADDIE Model และแนวคิดการจัดการเรียนการสอนแบบสถานการณ์เสมือนจริง (Simulation Based Learning: SBL) ตามรูปแบบ ADDIE Model ในระยะการวิเคราะห์การจัดการเรียนการสอนร่วมกับทีมผู้สอนในภาควิชา พบว่าหัวข้อการสร้างสัมพันธภาพเพื่อการบำบัด เดิมใช้วิธีการเรียนการสอนแบบบรรยาย ประกอบการวิเคราะห์กรณีศึกษา และการฝึกทักษะการสนทนาเพื่อการบำบัด นักศึกษาไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้ทางทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติการพยาบาลแก่ผู้ป่วยได้ และไม่สามารถใช้ทักษะการสนทนาเพื่อการบำบัดได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อให้ให้นักศึกษาไปฝึกทักษะมากขึ้นจึงควรใช้ผู้ป่วยมาตรฐานมาใช้ในการพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ผู้ป่วยเสมือนในรายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชของกลุ่มวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช วิทยาลัยเซนต์หลุยส์ ซึ่งใช้ผู้ป่วยเสมือนในวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชโดยมีการพัฒนาวิธีการเรียนการสอนโดยคณาจารย์ในกลุ่มวิชา และเสนอต่อที่ประชุมคณาจารย์และมีการสนทนากลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการสอนโดยเดิมมีการใช้กรณีศึกษามาประยุกต์ใช้ความรู้โดยใช้ผู้ป่วยเสมือน โดยมีการกำหนดความรู้หลักที่จำเป็นต่อการเรียนการสอนโดยใช้ผู้ป่วยเสมือน ในการหัวข้อ สัมพันธภาพเพื่อการบำบัด การตรวจสภาพ พัฒนาผู้สอนเกี่ยวกับการใช้ผู้ป่วยเสมือนในการจัดการเรียนการสอน เมื่อสร้างความรู้บางส่วนให้เหมาะต่อการใช้ในการสอนนำไปฝึกใช้ก่อนสอนจริง

และพัฒนาปรับปรุงแล้วนำมาใช้กับนักศึกษาแล้วจึงขึ้นสรุปบทเรียนจากผู้สอนและนักศึกษาจากการประยุกต์ใช้ ความรู้ในการสอนโดยใช้ผู้ป่วยเสมือน (Faculty of Nursing, Saint Louis College, 2018)

จากขั้นตอนการเรียนการสอนการเรียนการสอนโดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริงมี 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นนำหรือขั้นการแนะนำ (Pre-Briefing) มีการมอบหมายการศึกษาข้อมูลผู้ป่วย มาตรฐานด้วยตนเองล่วงหน้า ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้ศึกษามีความพร้อมและเชื่อมโยงความรู้เดิม และเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย ขั้นตอนที่ 2 ขั้นสอน (Simulation Activity) นักศึกษาในกลุ่มร่วมกันกำหนด บทบาทหน้าที่ของสมาชิกและมีตัวแทนสนทนากับผู้ป่วยมาตรฐาน และได้อภิปรายร่วมกันในกลุ่มร่วมกับอาจารย์ และผู้ป่วยมาตรฐาน และขั้นตอนที่ 3 ขั้นสรุปบทเรียน (Debrief) เพื่อให้ผู้เรียนได้ผ่านการฝึกประสบการณ์ การสร้างสัมพันธภาพเพื่อการบำบัดซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการดูแลผู้ป่วยจิตเวช โดยมีการจัดการเรียนการสอนตาม แนวคิดทฤษฎี ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1. การเรียนรู้ผ่านกระบวนการปฏิสัมพันธ์ (Interactive Learning) เน้นการสื่อสารแบบสองทางทั้งก่อนการเรียน ระหว่างการเรียน และหลังการเรียน เป็นการสื่อสาร ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนด้วยกัน ผู้เรียนกับผู้ป่วยมาตรฐาน แล้วอภิปรายสรุปความรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียน และผู้สอน 2. การส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ (Motivative Learning) เป็นการสร้างสิ่งจูงใจนำไปสู่แรงขับ ภายใน ที่ทำให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมในทิศทางที่ตรงตามเป้าหมายของการเรียนรู้ โดยการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม ในการวางแผนการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ผ่อนคลาย เพื่อให้รู้สึกปลอดภัยในการแสดงความคิดเห็น การสะท้อน ผลการเรียนรู้ การเสริมแรง และใช้ผู้ป่วยมาตรฐานเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ กระตุ้นความสนใจและให้เห็น ความสำคัญและความจำเป็นของการเรียนรู้ 3. การสะท้อนคิดอย่างใคร่ครวญ (Critical reflective) เป็นการ ไตร่ตรองถึงเหตุผล และความรู้สึกจากมุมมองของตนเองและผู้อื่นนำไปสู่ความสามารถในการปรับมุมมองของ ตนเอง เกิดการวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณในกิจกรรมการพยาบาล รู้ตระหนักในความหมายการกระทำของ ตนเองและคุณค่าในประสบการณ์ที่เรียนรู้มากขึ้น ผลจากสะท้อนคิดการเรียนรู้ ด้านทัศนคติ พบว่า นักศึกษา มีทัศนคติที่ดีต่อผู้ป่วย จิตเวชและยอมรับพฤติกรรมของผู้ป่วยมากขึ้น ด้านการประเมินการเรียนรู้ของตนเอง นักศึกษาส่วนใหญ่ก่อนเรียนมีความรู้และความพร้อมค่อนข้างน้อยทำให้ในการสนทนาผู้ป่วยมาตรฐานใช้เทคนิค สนทนาที่ยังไม่เหมาะสมและไม่สอดคล้องมากนัก แต่เมื่อได้เรียนรู้กับผู้ป่วยมาตรฐานแล้วเมื่อสิ้นสุดการเรียน การสอนนักศึกษาให้ข้อมูลว่ามีความรู้และความพร้อมมากขึ้น ด้านวิธีการเรียนรู้ นักศึกษาให้ข้อมูลว่าการที่จะเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องเตรียมความรู้ ทบทวนการใช้เทคนิคการสนทนา การวิเคราะห์ตนเองและตระหนักใน ตนเองและการเตรียมตัวให้มากขึ้น นอกจากนี้การเรียนรู้จากการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหลังการฝึก ทักษะและการสรุปความรู้จากผู้สอนยังเป็นกระบวนการสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการจัดการ การเรียนการสอนโดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์จำลอง พบว่าเป็นวิธีการ สอนที่ทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกใกล้ชิดสถานการณ์จริง หรือผู้ป่วยจริงมากขึ้น กระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความสนใจ และเกิด การเรียนรู้ สามารถฝึกทักษะได้อย่างมั่นใจ ไม่รู้สึกกดดัน (Faculty of Nursing, Saint Louis College, 2018)

นอกจากนี้การฝึกปฏิบัติจริง ภายใต้สิ่งแวดล้อมในคลินิก ที่จำลองให้ใกล้เคียงสถานการณ์เสมือนจริงมากที่สุด ทำให้ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนให้มีทักษะความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่า การแก้ปัญหา และการตัดสินใจ เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Suwankiri et al., 2016)

2. ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริง ในรายวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช

ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริงในรายวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช พบว่า ผลลัพธ์การเรียนรู้ทุกด้านมีคะแนนเฉลี่ย (Mean) เท่ากับ 3.09 (จากคะแนนเต็ม 4), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.20 อยู่ในระดับมาก โดยผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (Mean = 4.00, S.D. = 0.00) รองลงมา ผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านความรู้ และด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก (Mean = 3.01, S.D. = 0.43 และ Mean = 3.00, S.D. = 0.24 ตามลำดับ) ซึ่งจากวิเคราะห์กิจกรรมการเรียนการสอนในระยะเวลาที่การเรียนรู้ผ่านกระบวนการปฏิสัมพันธ์ (Interactive Learning) เน้นการสื่อสารแบบสองทางระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนด้วยกัน ผู้เรียนกับผู้ป่วยมาตรฐาน จึงเป็นการส่งเสริมทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และทักษะการสื่อสาร ผลจากการสะท้อนคิดของนักศึกษาการที่ได้ซักประวัติ อาการวิถยาระหว่างที่สนทนากับผู้ป่วยมาตรฐาน ได้ฝึกใช้การสัมภาษณ์ตามที่ตนเองวางแผนไว้และได้รับการตอบสนองทำให้นักศึกษามีความเข้าใจผู้ป่วย มีทัศนคติที่ดีและยอมรับผู้ป่วยจิตเวชมากขึ้น สำหรับทักษะด้านความรู้ทำให้และทักษะทางปัญญานั้นจากกิจกรรมการเรียนตามขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์จำลองทั้ง 3 ระยะ คือ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นนำหรือขั้นการแนะนำ (Pre-Briefing) ขั้นตอนที่ 2 ขั้นสอน (Simulation Activity) และขั้นตอนที่ 3 ขั้นสรุปทบทวน (Debrief) เป็นวิธีการที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่ม ร่วมกับการสะท้อนคิดการเรียนรู้ของตนเองทำให้นักศึกษาได้แนวทางในการพัฒนาตนเอง นอกจากนี้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ เป็นการสรุปหลักการหรือแนวคิดที่จะนำไปประยุกต์ในสถานการณ์ใหม่ ทำให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจ วิเคราะห์ ความคิด ความรู้สึกต่อกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติในสถานการณ์เสมือนจริง ซึ่งจะช่วยส่งเสริมทักษะการปฏิบัติการพยาบาลที่มีประสิทธิภาพ (Sinthuchai & Ubolwan, 2017) สอดคล้องกับการศึกษาของรังศิมา วงษ์สุทิน และคณะ (2562) พบว่าการจัดการเรียนการสอนด้วยหุ่นจำลองสถานการณ์เสมือนจริงสมรรถนะสูงมีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิ โดยการรับรู้ผลการเรียนรู้ตามมาตรฐานภาพรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.01, S.D. = 0.76) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม (Mean = 4.26, S.D. = 0.66) รองลงมาคือด้านทักษะการสร้างสัมพันธภาพ (Mean = 4.21, S.D. = 0.66) (Wongsutin et al., 2019) คล้ายคลึงกับการศึกษาการใช้สื่อการเรียนการสอนเสมือนจริงผ่านทางแอปพลิเคชัน ในสมาร์ทโฟน ในรายวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.53, S.D. = 0.04) และมีความรู้มากขึ้นหลังการศึกษาผ่านสื่อการเรียนในสมาร์ทโฟน (Mean = 4.48, S.D. =

0.55) (Chaleoykitt et al., 2019) และจากการศึกษาการใช้สถานการณ์จำลองในการปฏิบัติทักษะการสนทนาเพื่อการบำบัดของนักศึกษาพยาบาลพบว่า นักศึกษามีความมั่นใจในตนเองในการปฏิบัติทักษะการสนทนาเพื่อการบำบัดสูงขึ้น ซึ่งสนับสนุนประสิทธิผลของการใช้สถานการณ์จำลองเพื่อเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติทักษะการสนทนาเพื่อการบำบัดของนักศึกษาพยาบาลก่อนการฝึกภาคปฏิบัติ (Khamwong et al., 2020) สอดคล้องกับการศึกษาผลของการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง (SBL) ของนักศึกษาพยาบาล พบว่า ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลสูงขึ้น โดยนักศึกษาสามารถสะท้อนความคิดรวบยอด และเชื่อมโยงประสบการณ์ส่งผลให้นักศึกษาเกิดความสามารถด้านการคิดแบบมีวิจารณญาณได้ (Yeepaloh, 2017) และจากการศึกษาผลจากทักษะการสื่อสารของนักศึกษาพยาบาลกับผู้ป่วยจำลองในสถานการณ์เสมือนจริงพบว่า นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมกับผู้ป่วยจำลองในสถานการณ์เสมือนจริงมีการประเมินทางด้านจิตใจและทักษะการสื่อสารดีกว่าวิธีการเรียนรู้แบบเดิมในห้องเรียน รวมทั้งนักศึกษาพยาบาลมีระดับความมั่นใจและความพึงพอใจมากขึ้นจากการที่มีประสบการณ์ในการใช้ทักษะการสื่อสารและสนทนาเพื่อบำบัดทางการพยาบาล และทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้และเกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ จากการที่ใช้ผู้ป่วยจิตเวชจำลองในสถานการณ์เสมือนจริง (Donovan & Mullen, 2019; Schlegel, 2019)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1. นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริงในรายวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช ไปใช้ในการเตรียมความพร้อมนักศึกษา (pre-clinic) ก่อนการขึ้นฝึกภาคปฏิบัติจริงในหอผู้ป่วยให้มีประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป
2. ส่งเสริมให้มีการขยายผลวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานในสถานการณ์เสมือนจริงไปใช้กับนักศึกษาในทุกชั้นปี และรายวิชาทางการพยาบาลต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถแก้ไขปัญหา และตัดสินใจตามสถานการณ์ที่หลากหลาย เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ และพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning outcome: LO)

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาสร้างสถานการณ์เสมือนจริงโดยใช้ผู้ป่วยมาตรฐานจิตเวชในหน่วยการเรียนรู้อื่น ๆ มากขึ้น เช่น หัวข้อการสัมภาษณ์และตรวจสภาพจิต รวมทั้งการพยาบาลผู้ที่มีความผิดปกติทางจิตเวช เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะการแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ การทำงานเป็นทีม และสามารถแสดงความรู้ความสามารถ ทำให้เกิดทักษะความชำนาญในการปฏิบัติการพยาบาลในผู้ป่วยจิตเวชได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้งสามารถประเมินมาตรฐานผลลัพธ์การเรียนรู้รายวิชาของนักศึกษารายด้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ประเมินติดตามสมรรถนะของนักศึกษาในทักษะด้านการสนทนาเพื่อการบำบัด ในรายวิชาปฏิบัติสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช

เอกสารอ้างอิง

- Chaleoykitt, S., Chiewsothorn, S., & Nuyleis, Y. (2019). The Development of an Innovative Learning Method with Augmented Reality Applications on Smartphone. *Ramathibodi Nursing Journal*, 25(1), 5-15.
- Donovan, L. M., & Mullen, L. K. (2019). Expanding nursing simulation programs with a standardized patient protocol on therapeutic communication. *nurse education in practice*, 38(1), 126-131.
- Faculty of Nursing, Saint Louis College. (2018). *Goods practice with Simulation-Based Learning (SBL) in Mental Health and Psychiatric Nursing Courses*. Retrieved. (2022, January 3). from. :<https://www.slc.ac.th/2018/img/km/2561/slc1/2.pdf>.
- Foronda, C., Gattamorta, K., Snowden, K., & Bauman, E. B. (2014). Use of virtual clinical simulation to improve communication skills of baccalaureate nursing students: A pilot study. *Nurse education today*, 34(6), 53-57.
- Inchaithep, S. (2019). Transformative Learning: A Nursing learning management in clinics. *Journal of Health Sciences Scholarship*, 6(1), 1-10.
- Karen, H. (2017). Simulation-Based Learning in Australian Undergraduate Mental Health Nursing Curricula: A Literature Review. *Journal of Clinical Simulation in Nursing*, 13(8), 380-389.
- Khamwong, M., Sirimai, W., Kurlaka, S., & Nuchusuk, C. (2020). Effect of Simulation-Based Learning on Self-Confidence in Therapeutic Communication Practice of Nursing Students. *Journal of Health and Nursing Research*, 36(1), 201-212.
- Klipfel, J. M., Carolan, B. J., Brytowski, N., Mitchell, C. A., Gettman, M. T., & Jacobson, T. M. (2014). Patient safety improvement through in situ simulation interdisciplinary team training. *Urologic Nursing*, 34(1), 39-46.
- Kumkong, M., & Chaikongkiat, P. (2017). High Fidelity simulation-based learning: A method to develop nursing competency the Southern College Network. *Journal of Nursing and Public Health*, 4 (Special Issue), 332-344.

- Maraphen, R., Boonkoun, W., & Kheovichai, K. (2019). Effect of a Learning Instructional by Using Standardized Patients as Simulation in Home Visits. *Thai Red Cross Nursing Journal*, 14(1), 125-139.
- Norkaeo, D. (2015). Simulation based learning for nursing education. *Journal of Boromarajonani College of Nursing, Bangkok*, 31(3), 112-122.
- Norkaeo, D., Kangyang, M., Buranarom, P., Taveekaew, C., Kanbupar, N., & Promwong, W. (2015). The Effect of High-Fidelity Simulation Teaching Program on Student Nurses' Knowledge, Skill, and Self-efficacy regarding Nursing Care for Pregnant Woman with Complication. *Nursing Journal of the Ministry of Public Health*, 29(3), 53-65.
- Panich, V. (2016). *Transformative Learning*. Bangkok, SR Printing.
- Prajankett, O. (2014). Transformative Learning: Nursing Education Perspective. *Journal of The Royal Thai Army Nurses*. 15(3), 179-184.
- Rattanawimol, C., Kaewurai, W., & Hingkanont, P. (2015). The Instructional Model Development focusing on standardized Patient with Circle of Trust to Enhance Learning Happiness for Nursing student. *Journal of Nursing and Health Sciences*. 9(3), 179-192.
- Resource, A., & Guide, P. (2008). *21st Century Skills, Education & Competitiveness*. Partnership for 21st Century Skills.
- Riley, R.H. (2016). *Manual of Simulation in Healthcare*(2thed). United Kingdom: Oxford University Press.
- Schlegel, C. (2019). The value of standardized Patients in nursing education. Center of higher education for nursing Reichenbachstrasse Switzerland. *Journal of Nursing Science*, 27(2), 40-48.
- Smith, S.J., & Roehrs, C.J. (2009). High-Fidelity Simulation: Factors Correlated with Nursing Student Satisfaction and Self-Confidence. *Nursing Education Perspective*, 30(2), 74-78.
- Siriwong, S. (2020). N.A.V.Y. Strategies for Change in the New Normal Nursing Education. *Royal Thai Navy Medical Journal*, 47(3), 747-760.
- Suwankiri, V., Julmusi, O., & Tangkarnwanit, T. (2016). Learning management by using simulation for nursing students. *Journal of Nursing Chulalongkorn University*, 28(2), 1-14.
- Sinthuchai, S., & Ubolwan, K. (2017). Learning using virtual simulation: applying to learning and teaching. *Journal of the Royal Thai Army Nurses*, 18(1), 29-38.
- Thanaroj, S. (2017). Simulation-based Learning in Principles and Techniques Course in Nursing Practicum. *Boromarajonani College of Nursing, Uttaradit Journal*, 9(2), 70-84.

Wongsutin, R., Meeboon, S., Sukolpuk, M., Teerawongsa, N., Sirisabjanan, L., Tojun, S. (2019).

Nursing students' perceptions on high-fidelity simulation learning and learning outcomes regarding Thailand Qualification Framework. *Journal of Health Sciences Research*, 13(2), 11-19.

Yeepaloh, M., Ruangroengkulrit, P., Thongjan, J., Suwan, K., & Chaleawsak, K. (2017). The effect of simulated teaching on critical thinking ability of nursing students at Boromarajonani College of Nursing, Yala. *Journal of Nursing, Public Health and Education*, 18(3), 128-134.